

ВІДГУК

офіційного опонента

на дисертаційне дослідження

Бондарчук Олени Анатоліївни

«Реформування змісту загальної середньої освіти в Австралії»,

представленого на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук

за спеціальністю 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки.

На початку третього тисячоліття однією з провідних тенденцій суспільного поступу стала інтернаціоналізація освітнього простору, політичне і культурне зближення країн світової спільноти. Освіта за своїм сутнісним змістом і державною вагомістю є тією складовою суспільного життя, яка перебуває в діалектичному зв'язку з політичним, соціальним, економічним та культурним розвитком суспільства. У той же час у багатьох країнах світу періодично спостерігається невідповідність освітніх систем об'єктивним вимогам сучасної епохи, що зумовлює інтенсифікацію їх реформування. Цей процес в останні десятиліття набуває глобального характеру. Особливо актуальною постає проблема реформування змісту освіти, зокрема шкільної, з метою приведення його у відповідність до досягнень науково-технічного і суспільного розвитку. Адже від правильного вирішення питань «чому навчати» і «яких знань потребує сучасна людина» великою мірою залежить якість освіти, рівень підготовки молоді до життя в суспільстві, її здатність забезпечувати його розвиток. Наукова розробка сучасного змісту освіти, підходів до його відбору, структурування та побудови можуть бути віднайдені за умов критичного вивчення досвіду реформування шкільної освітньої системи у розвинених зарубіжних країнах, зокрема, Австралії, де на початку XXI століття формування змісту загальної середньої освіти реалізується шляхом реформування навчальних програм із восьми шкільних освітніх галузей. Аналіз освітніх реформ в Австралії, яка має вагомі здобутки в модернізації змісту шкільної освіти, буде корисним для розв'язання проблемних ситуацій в українському шкільництві.

У цьому контексті дисертаційна робота Бондарчук Олени Анатоліївни «Реформування змісту загальної середньої освіти в Австралії» набуває особливої актуальності і підтверджує своєчасність дослідження проблеми.

Тема дисертаційного дослідження Бондарчук Олени Анатоліївни є однією з ланок дослідження тем науково-дослідних робіт Інституту педагогіки НАПН України в межах наукової комплексної програми лабораторії педагогічної компаративістики «Тенденції реформування загальної середньої освіти в країнах Європейського Союзу». Концептуальні положення дисертації ґрунтуються на основних засадах гуманістичної філософії освіти, методологічному опрацюванні сучасних досліджень як вітчизняної, так і зарубіжної теорії і практики, відповідають українським та австралійським державним нормативно-правовим документам про освіту, середню і початкову освіту.

Назва дисертації відповідає паспорту спеціальності та суті досліджуваної проблеми.

У дисертації науково коректно сформульовано об'єкт, предмет, мету, завдання дослідження, вони взаємопов'язані і відповідають темі роботи. Перелік завдань узгоджено зі Змістом роботи, вони деталізують мету. Основні завдання дисертаційної роботи Бондарчук О.А. полягають в виявленні методологічних проблем у реформуванні змісту загальної середньої освіти в Австралії у ХХІ столітті, визначенні головних напрямів сучасного реформування змісту шкільної освіти в цій країні, обґрунтуванні теоретичних й практичних засад реформування змісту навчальних програм для шкіл Австралії, аналізі процесу розроблення і результатів впровадження нових навчальних програм у досліджуваній країні, порівнянні сучасних реформ у змісті загальної середньої освіти в Україні й Австралії та розробленні рекомендацій щодо вдосконалення змісту вітчизняної шкільної освіти.

Не викликає жодних сумнівів наукова новизна рецензованої дисертації, яка полягає насамперед у комплексному дослідженні сучасних реформ у змісті загальної середньої освіти в Австралії та виявленні головних методологічних проблем реформування змісту шкільної освіти у ХХІ столітті. Чимало місця у дисертації авторка відводить аналізу особливостей реформування й упровадження першого в історії Австралії Національного шкільного курикулуму.

Дисертаційне дослідження Бондарчук О.А. складається з трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (опрацьовано 346 науково-педагогічних джерел, з них 255 – англійською мовою). Адекватний і коректний переклад цитат з джерельної бази засвідчує високий фаховий рівень дисертантки і підтверджує значну новизну опублікованих матеріалів. На особливу увагу заслуговує ґрунтовний аналіз усіх понять, розгляд яких пропонує дослідження, безумовною знахідкою є узагальнення і порівняння базових термінів, періодів розвитку освітньої галузі та методичних підходів у таблицях. Значні вкраплення англомовних термінів і понять не ускладнюють сприйняття тексту, а лише підсилюють його автентичність, будучи чітко розшифрованими і поясненими в разі необхідності. В дослідженні проаналізовано великий об'єм матеріалу, який зробить серйозний внесок у компаративно-педагогічні дослідження англомовних країн.

Основний зміст дисертації викладено на 191 сторінці, повний обсяг дисертації становить 249 сторінок. Робота містить 10 додатків (на 23 сторінках) та 12 таблиць.

Структура дисертації є чіткою та логічною. Виклад матеріалу відповідає принципам науковості і доступності.

У вступі обґрунтовано вибір теми, її актуальність, чітко визначено об'єкт, предмет, мету та завдання дослідження, його наукову новизну, окреслено теоретичну і практичну цінність результатів, сформульовано висновки про апробацію і впровадження результатів дослідження.

У першому розділі дисертанткою здійснено історичний аналіз розвитку шкільництва в XVIII-XX століттях, який становить серйозне підґрунтя для розгляду особливостей становлення австралійської шкільної освіти, охарактеризовано соціально-політичні передумови, головні напрями і методологічні проблеми реформування змісту загальної середньої освіти в Австралії.

Безперечним позитивним моментом роботи є те, що автор, здійснивши аналіз наукових джерел, з'ясувала, що в розбудові демократичного, рівноправного і справедливого австралійського суспільства, згуртованого і культурно різномаїтого, яке прагне до процвітання та поважає культуру корінного населення країни, пріоритетна роль відводиться освіті. На основі дослідження періодів становлення та розвитку шкільної освіти в Австралії дисертанткою визначено сутність та специфіку

реформ у змісті загальної середньої освіти, що здійснює уряд країни на сучасному етапі.

У другому розділі дисертанткою проаналізовано практичні підходи до реформування Національного курикулуму в Австралії, охарактеризовано процес розроблення і впровадження навчальних програм в австралійських школах. Детальний, кваліфікований аналіз науково-теоретичного матеріалу дозволяє авторці зробити висновок про особливість нових навчальних програм для загальноосвітніх шкіл Австралії, тобто, чітке визначення місця і мети кожного навчального предмета, стандарти досягнень для кожного року навчання, міжпредметний підхід до вивчення навчальних дисциплін, рекомендації для вчителів щодо навчання, оцінювання і звітності, глосарій ключових термінів для кожного навчального предмета. На особливу увагу заслуговує параграф 2.2 «Організаційно-педагогічні засади реформування змісту навчальних програм у середніх загальноосвітніх школах Австралії», в якому даний всебічний і глибокий аналіз оновлених національних навчальних програм.

На особливу увагу заслуговує третій розділ роботи, де дисертантка здійснює порівняльний аналіз теоретичних підходів до реформування змісту загальної середньої освіти в Австралії та Україні, аналізує досвід реалізації цього процесу, характеризує спільні тенденції. Обґрунтованими є рекомендації щодо використання австралійського досвіду реформування змісту шкільної освіти в Україні.

Загальні висновки структуровані, відповідають завданням і у концентрованому вигляді коректно відображають основні досягнення дисертантки, чим доводиться, що мета роботи досягнута і всі поставлені завдання виконано.

Використаний авторкою комплекс методів забезпечує цілісність і глибину проведеного дослідження, оскільки їх взаємодоповнюваність вдало розширює як історичний, так і педагогічний аспекти викладу матеріалу.

Не викликає сумніву практична цінність роботи, оскільки запропонований матеріал може широко використовуватись як в науково-дослідній роботі, так і в академічному процесі педагогічних навчальних закладів.

Всі додатки дисертації слушні, оскільки надають додаткову інформацію та ілюструють основний текст дисертації. Доречним є тезаурус, де розкрито значення термінів, які згадувались в дослідженні.

Повнота викладу наукових результатів у публікаціях автора відображена у 18 одноосібних публікаціях, серед яких 6 – у провідних фахових виданнях, затверджених ВАК України, 2 – у зарубіжних наукових періодичних виданнях, 10 – у збірниках науково-практичних конференцій.

Варто відзначити широку апробацію результатів дослідження на різноманітних наукових конференціях, засіданнях кафедр та лабораторій, авторському інтерв'ю.

Автореферат відповідає змісту, структурі дисертації та вимогам ВАК України. У ньому достатньо повно викладено основні наукові здобутки, висновки та пропозиції дисертантки.

Підсумовуючи сказане, слід відзначити, що кандидатська дисертація Бондарчук Олени Анатоліївни є самостійним і структурно завершеним дослідженням, що, безперечно, має постульовану самою авторкою науково-теоретичну та практичну цінність. Особливо слід відзначити струнку і продуману структуру роботи: кожен наступний розділ чи параграф органічно пов'язаний з попереднім і доповнює його.

Як і кожне новаторське самостійне дослідження, дисертація не позбавлена певних недоліків, тому, високо оцінюючи в цілому дисертаційне дослідження Бондарчук Олени Анатоліївни, вважаємо за необхідне зробити деякі зауваження та побажання:

1. На нашу думку, слід було б вилучити з формулювання четвертого завдання дослідження слова: «результати», (с.7: «Проаналізувати процес розроблення і результати впровадження нових навчальних програм у досліджуваній країні»), адже в загальних висновках про результати не йдеться.

2. Цікаво було б в п.2.2 проаналізувати більш предметно зміст нової програми з іноземної мови (скільки іноземних мов вивчається, скільки годин відводиться для вивчення, чи враховуються Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти – рівні володіння мовою).

3. Доцільно було б розкрити значення поняття «крос-курукулярні теми» і їх змістове наповнення (навести приклади для різних класів).

4. На нашу думку, дисертаційне дослідження лише виграло б, якби, порівнюючи реформування змісту шкільної освіти в Україні та Австралії, авторка не лише визначила б спільні для України та Австралії тенденції, а й проаналізувала відмінності та недоліки обох країн на шляху до вдосконалення національних освітніх систем.

5. Речення (с.191, с.15 автореферату) «Досліджувана проблематика є багатоперспективною і не вичерпується» логічно було б закінчити «...даною роботою», «...нашою науковою розвідкою», чи ін..

Слід вказати, що вказані зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження Бондарчук Олени Анатоліївни.

Аналіз дисертації, автореферату та опублікованих наукових праць Бондарчук Олени Анатоліївни дає підстави зробити наступний загальний висновок: дисертація «Реформування змісту загальної середньої освіти в Австралії» є самостійною, завершеною працею на актуальну наукову тему, в якій на основі виконаних авторкою досліджень сформульовані та обґрунтовані наукові положення, висновки і практичні рекомендації. Дисертаційне дослідження відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів» (постанова №567 від 24.07.2013 р.), а його авторка заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.01 – історія педагогіки та загальна педагогіка.

Офіційний опонент

В.О.Папіжук,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри міжкультурної
комунікації і прикладної
лінгвістики Житомирського
державного університету
імені Івана Франка